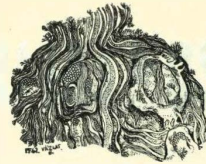

10-74640697 W
solidarnost živih

Prijatelji, o moji prijatelji
sjećate li se — na svijet dotrčah kao bjeGUNAC
koji je na drumu ostavio možda
mrtvog drugu (sve jasnije se sjećam).
Vojnik ne bješe sam:
Okolo njega
pjevaču
gavranovi.

O, davna hrabrosti neupućenih, kako boliš!
Prijatelji, moji živi prijatelji
došuljah se na svijet kao krijumčar
kojeg su na granicama pretresali duGO
neki čudni lavovi
pripitomljeni i lukavi (zactjelo su balsamirani).
Skinuli su mu obuću, bio je go.
Ali on je ipak
iz mraka
u svijetlost
vrio oprezno
uspio da prenese svoje ogorčeno
disanje,
i u stisnutoj šaci
jednu sjemenku
sunca.

Ako to nešto znači za vas, moji prijatelji
moji živi prijatelji s kojima ne pijem čaj —
došpjevah na ovu splav
kao utopljenik
koji je vikao u pomoć, i urođenici ga čuše
na obalama žutog i zelenog mora,
Zaokupljeni odutjekom svojim zagonetnim poslovima
bjeGUNACA
krijumčara
i razbojnika,
Jer najzad treba priznati, o moji prijatelji
moji živi prijatelji s kojima ne berem grožđe —
dolazeći na ovaj Divlji Zapad nitko ništa nije imao
i da bi nam dopustili da živimo bilo je naredeno
da opljačkamo one
koji također nemaju ništa
samo suhu sjemenku sunca u stisnutoj šaci
uzemireno disanje
i oprez.

Svi smo na isti način na putovanje ovo domamijeni
i čudimo se šta još hoće od nas
moji prijatelji, od mene i od vas šta hoće
historija
vjeroukaza

Ona se predmeti polako vraćaju u oči a njeno
nepokretno i umireno neto nestaje iz njegovog disanja
i pažnja mu se zadržava na zavesama sa ogromnim
pticama čija su krila izlomljena u naboranju. Kljunovi
u tih izmišljenih ptica dugi su i čudno podsećaju na
lešinare koji oko Jugine kuće nadiču smrad dok on
obavlja svoj posao.
Tupo se Juga sprostava u predmete i čudi se
svojim glasnim ištađjavanjima pri prvom prolasku
kroz sobe, jer posle ovog zadovoljenja oseća kako se
nešto lažno krije u ovoj polumračnoj jazbini punoj
interesantnih i sasvim nepotrebnih stvari. On gleda
vazu na jednom malom sličiću kraj postelje i upo-
ređuje polumrtvu žemnu ruku s njom, njena ruka
skoro da je se dotiče ali on još uvijek ne oseća potre-
bu da pita kako u tom predmetu s jednom čud-
nom šarom na glatkoj površini može biti nekakvog
smisla kad ni čveća nema u njemu. Sada već i druge
mirise oseća isto tako nepoznatim i oni ga pomalo
zanose u prijatnoj lenjosti da nipoštašava svojim pog-
ledom sve što ga okružuje.
— Čudiš se nećemu? — pita žena i na njenom se
čelu pojavljuje bora koja kao da ju je za trenutak
razbudio.

— Koliko ti knjiga ima!
— Glupe knjige, nimalo stvarne, ni jedna ne opi-
suje tebe.
— Ko bi bio lud da piše o meni.
Ona se opet smeje i pokušava da mu se približi.
Ona se odjednom trza i ponovo sklapa ruku na svo-
joj domaćoj haljini. Kosu baca daleko iza sebe i okre-
će mu leđa. Njena povijena leđa su toliko sitna
u ovom trenutku i nežna da bi je Marija jednim do-
diron mogla celu smrvtiti. Marija?
— Jesi li nekad video ovakvu knjigu?

Stranice se polako rastvaraju. Lovac sa psom koji
nekud gleda spreman na skok, čudnom grimasom
zadihano pokušava da stigne nekud.
— Ovakvog psa nikad nisam imao. Da li uopšte
postoje ovakvi psi?
Ona klima glavom i smeje tu se opet u lice.
Žena. Sasvim plava. Nestvarna i naga sa ogrom-
nim grudima i povijeni mogu ispod sebe posmatra
ga zamagljenih očiju sa slike. Njen lenji pokret koji
se na tom listu zadržao čudno ga izaziva. On se
mršti.

— Zašto je plava? Zašto su joj i grudi plave, sve
je plavo, čini mi se da je iznutra tako plava.
— Tako je slikar hteo, video je tako i hteo da je
ovekovati.

— Glupost — ote mu se.
Listovi se smenjuju. Sume i predeli polako rone
njegovim zenicama da bi se zauvek utopili u nlema.
Oseća prijatnost dok pod njenim prstima sušiti har-
tija. I ona kao za trenutak da i ne primjećuje njego-
vu prisutnost gleda čudan predeo na slici i nestaje u
njemu svojim disanjem.

i zemljotresi.
Tako smo, zar ne, na jednu lepu riječ svi domamijeni
o moji još malo živi prijatelji: i sad smo tu
hvala podnevu u jabukama jesenjim, u vjetrovima.
I svatko od nas bit će upozoren
kad kucne njegov čas
da se još jednaput razračunava na povratku
sa carinicima
arheolozima
i štakorima.
A to je mnogo odgovornije nego slučajna šala rođenja
o nepoznati moji živi prijatelji
s kojima ne dižem bunu u južnoj karolini.

Svaki od nas to zna ali šutimo
i žurimo se (dobro je biti neupućen
u hrabrost vijeka koji zna svoju smrt)
Oh, ako treba umrijeti moji nasmiješeni drugovi
zar nije bolje da to učine za nas
oni drugi ugroženi
oni drugi
neviniji
(još jedna podlost kojom se prepoznajemo)
Svaki od nas to zna. Ali šutimo.

O da, svi mi ljubimo do poslednjeg kucanja srca
herojstva zapisana u školskim čitankama
zar ne moji živi prijatelji
moji susjedi obučaru, moja sustanarko čuvarice lista
u najvećem dućanu ovoga grada
u ilicit
broj
jedan

Svi mi šutimo i ne odajemo jedni druge
u trenutku nekog neshatljivog obračuna
kojemu preživjeli uvijek daju ime.
Šutimo
eto takvi smo
zašto da ne.
Nije li to poštena međusobna pogodba
između mrtvih i živih — nije li to nedužna
krotka i — što je najvažnije — pravno dopuštena
solidarnost živih. Koja raste,
O moji živi zaboravljeni prijatelji
i bori se
nasuprot Golemoj
Njijemoj
Rastućoj
solidarnosti mrtvih (onih koje nikada
crna proljetna zemlja

neće zaboraviti)
Mi šutimo, mi svi dobro znamo
šta od nas traži bljedi
vampir
čovječanstvo.
Sva je utjeha — možda će i grobari jednog dana
početi da se bave skromno filatelijom.
A mrtvaci će čekati
strpljivo
dan odmazde
bojadišću uskršnja jaja i pjevujući,
ah pjevujući onako kako pjevaju mrtvi
no ipak pjevujući
za utjehu
za odmazdu
(ne bunt)

Ali mi smo još tu, mi smo živi
o moji živi ravnodušni prijatelji.
I šta nas se tiče velika
tjeskoba
mrtvih.
Neka plaču u svojim sanducima.
Neka ridažu umotani do lubanje
u bijele plahte
što mirišu na djetinjstva.

Mrtvaci vičite u pomoć. Mi nismo krivi.
Čujete li, mi nismo ništa krivi!
Da, kad dobro razmislimo: mi zaista
zaista nismo
ništa krivi.

Mi smo živi. I to je sve.
Mi smo malo više od vas živi.
(Tako malo da u stvari i nije vrijedno da se posvadimo)
Kunemo vam se: to je sve.
Samo ipak — nije nam svejedno što će uraditi s nama
historija, vjeroukaza i zemljotresi.
I dok živimo mi ćemo biti
nažalost sve nesretnije
zaljubljeni u život.
Zato nek živi, o vječno neka živi
uporna maštovita
turdoglava
sunčana
ponekad bezosjećajna
solidarnost
živih.

Zagreb, Novembar 1963.

I otkinuo se najzad dan koji ga nije izmjenadio ali
odjednom podsetio. Stara Madjanca iz Balate, baba
Eškerovica rekla mu je kada se ujutru vraćao iz svo-
je čudne šetnje:

— Imaš sina Juga.
Juga odjednom osjetio nekakav bol u grudima. Pos-
le njega kao da se razli toplina njegovim telom i stid
koji se odnekud pojavio. Stid jer nije znao kako tre-
ba da postupa sada. Da li da se raduje? Njemu to
ne smeta jer oseća već kako mu se misli skupljaju
oko nekog malog još nevidenog bića, kako ga ispu-
njavaju čudni pokreti tog malog tela. Juga se široko
nasmejao i poleteo u kuću. Nekoliko žena ga je za-
držalo da ne uleti iznemada u sobu gde je Marija le-
žala s malim. Ušao je polako i opet briso rukavom
znojavo čelo posmatrajući postelju.
— Muško — rekla je Marija polutihu i nasmešila
mu se.

Prišao je bliže i u njenim očima otkrio nešto čud-
no. Činilo mu se da svoje kosmato telo ogleda u nje-
nim zenicama i da je ceo uronivši u njih zašao u
čudno skrovište koje ga sa svih strana ispunjava pri-
jatom i spokojem. On dodirnu Marijinu ruku i oseti
kako ga ona šleže.
— Izlidi sada.
— Dečak je spavao i njegovu čudno lice činilo mu se
majnarsko. Žene su napolju pričale da dečak liči na
oca. Juga je osećao kako od njihovih reči neko u nje-
mu gradi zadovoljstvo i ponos.
— Juga! treba da pijemo! treba da se napijemo,
vikao je za njim cigarin Boc i pokušavao da ga stigne.

Ogromni Jugini škoraci golim tabanima nosili su ga
grad. Cigarin Boc ga je susiggao i zadihano pokuša-
vao da drži korak s njim.
— Hoćemo li da pijemo Juga? — pitao je, a to je
u stvari bilo nagovaranje.
Kod „Dva pištolja“ kamo u noć iznad stola gde su
sedeli Juga i Boc ljuljala se lampa. Jedan drugom du-
vali su u lice pokušavajući pijani da nešto kažu.
— Ne brbljaj budalo — govorio je Juga Bocu —
ne znaš ti kako je to bilo, b... bilo je to k... kao
kad s...

Ta prokleta zmijurina, ta nezasića otrovna uskop-
ljenica na čijem se pršljenovima bogaljasto talože mi-
risti izvedle, na čijem se telu jedna ogromna ruža
rastvara da primi davola u sebe i da se naslađuje
svojom nadmoćnošću nad njim, meka i nepoznata u
svojim slikama na zidu, svojim otrovom veličine, svo-
jim hodom uzanim i polumraku, i glupim nestvar-
nim psima i lovcima zastavljenim na slikama, posu-
dama sa ludačkim šarama, posudama u kojima bes-
misleno nema čveća. Pokušava pticom sa prozora u
polumraku i izlomljenim krila da se klijunanjem pret-
vori u poljupe, da se prepribima na nestvarnim pos-
teljama istopi drhtanjem i nezastom želim, ta...
uš... Ironija koja puži njenim telom, razliva se po po-
du, utapa se u zidove i odasvud peče olovno i ne-

zadrživo. Uskim i dugim noktima, crvenim kao od
krvi hvata se za mirise strudera čija se noć pretva-
ra od najješće u najcrnju glupost ovog sveta i donosi
prezir iz nekakve male kuće zgnjanog poda.

— I, i činilo mi se kao da... sam sa... psom ko-
ji... ali šta ja tu pričam... to bi morao da vidiš
Boc... to bi zaista morao da vidiš... i Marija bi to
moralo da vidi... to bi svi trebali da vide jer se ona
plašila da joj ja... ne napravim dete... da nema de-
te ovako kao ja... ona je... ona je... ona je mislila da će
roditelj od mene strudera... škorpija...

Marija se kao komadić sunca spušta niz čašu u
obliku kapljice. Dotiče je nežno prstom i stavlja je
na usne, ona peče, kao luda pretvara se u najprijat-
niju opekotinu na usni. Otvara želju da je se nikad
ne zasiti, da se napuni njome do dna.

— Znaš Boc, zaista ti kažem ne dam Mariju niko-
me. Razbiću svakom njušku što je se dotiče. Jer...
ona mike kao ona... ona... ona me... osećam to, ona
me nikad neće mrzeti Boc... a ona druga je bez...
znaš već ona je bez... a ja sam struoder, šinter.

Bocova glava kao da se sploštila na stolu. Mije
mogao da je podigne iako ga je Juga drmsao za ra-
me. Ispuštao je Boc nekakve glasove iz grla i manuo
jedva primetno rukom koju je s mukom odlepio od
stola.

TAJ BOC, to tvrdo drvo što se pretvorilo u deo
stola, glava sobjena sveuču u sto, prljavi i masni sto,
kao da je izrasla iz njega, nemisleća pjana glava. Ka-
ko na malo zna! Kako on malo razume. Kako to da
baš nikog nema ko će ovo razumeti? Zar mora da
nosi sve u sebi, da nikad nikome ne iskaže ono što
bi želeo nekom da kaže. Marija će sve to znati, ona
će to oseliti. Boc zna samo da se napije i da klima
glavom, a kad i to nije više u mogućnosti da čini on-
da spava, onda hrče za stolom i izgleda kao pravi
filozof koji mnogo zna, koji sve zna i svega mu je
dosta i sada spava na svom znanju. Ali neće on ta-
ko lako proći jer sam ja tako hteo, on mora da za-
pamti, ovo, to pseto od čoveka koje neće čak ni da
ga sluša.

— Pij Boc inače ču ti razlupati glavu ovom ča-
šom... hajde pij za mog sina i za Mariju... i za kraj
sa onom gospodjom koja me sigurno očekuje i ne
zna kupa da sam otac i me mora nikad za to saznati!
Čuješ li me? pij ili nećeš živ izići odavde. Danas vas
imam u rukama... čuješ li strvino... šmarb tebe i
i nju ču nabirati da za mnomo... a onaj mali gad...
nateraću te da crkneš od pića... onda imam onu...
tešu liči na mene... i meka, i neke liči pola na zve-
ne pola na Mariju... i ja to hoću i to sve tako mo-
ra da bude... razumeš li me? VOLIM IH! I CINI MI
SE DA SAM SAMO NJIH I VOLEO JOŠ DOK I
NISU POSTOJALI U MENI TAKO STVARNO!